

SEPA

Zpráva o stavu prevence rizikového
chování ve školách v České republice
za školní rok 2024/25

Údaje evidované
Systémem evidence preventivních aktivit
na národní úrovni

UNIVERZITA KARLOVA
I. lékařská fakulta

Autoři zprávy: Jaroslav Vacek, Roman Gabrhelík

Klinika adiktologie, 1. lékařská fakulta, Univerzita Karlova

Spoluautoři zprávy: Lucie Myšková, Roman Petrenko, Andrea Matějková

Národní ústav pro vzdělávání, Praha

Praha, leden 2026

Poznámka:

Tato zpráva může být zveřejněna výhradně na stránkách SEPA, doména www.preventivni-aktivita.cz.

Zpráva neprošla redakční úpravou ani jazykovou korekturou.

Úvod

První verze on-line Systému evidence preventivních aktivit (dále také SEPA) byla pilotně spuštěna ve školním roce 2014/2015 jako součást projektu “Implementace a evaluace minimálního preventivního programu, systémových nástrojů ve vzdělávání a vytvoření sběrného systému v oblasti prevence rizikového chování pro pracovníky škol a školských zařízení na celostátní úrovni” (ESF OPVK č. CZ.1.07/1.1.00/53.0017).

SEPA byl vytvořen s cílem usnadnit a systémově zajistit evidenci realizovaných aktivit v oblasti prevence rizikového chování na školách a ve školských zařízeních. Každým rokem jsou realizovány obsahové a technické změny SEPA za spolupráce Kliniky adiktologie, 1. lékařské fakulty Univerzity Karlovy, Národního ústavu odborného vzdělávání a dalších institucí a organizací.

SEPA má dva moduly. Modul *Výkaz* vychází z konstrukce preventivního programu školy a dalších preventivních intervencí. Cílem Výkazu je sjednotit obsah, objem a způsob sledování realizovaných preventivních aktivit v českých školách; zavést jednotnou podobu výkazů o preventivních aktivitách; poskytnout školám nástroj pro (auto)evaluaci realizovaných preventivních aktivit; sbírat informace o stavu školské prevence, které bude možné využít pro plánování a další rozvoj prevence na národní úrovni. Druhým modulem je modul *Plán*, který slouží jako nástroj pro podporu tvorby systematické primární prevence na školách, uživatelé s ním začali pracovat od začátku školního roku 2018/2019.

SEPA je pracovním prostředím, které poskytuje technickou infrastrukturu potřebnou pro zadávání a evidenci informací o realizovaných preventivních aktivitách školy. Vykazované údaje jsou členěny do tematických oblastí. Toto členění respektuje i tato zpráva za školní rok 2024/2025.

Zpráva je čistě popisná, nikoli interpretační. Z tohoto důvodu autoři zprávy nedoporučují interpretovat údaje mechanicky, ale vždy s ohledem na kontext školské prevence v České republice a s ohledem na limity SEPA (a modulu Výkaz).

Autoři

1.1 Škola a její preventivní program

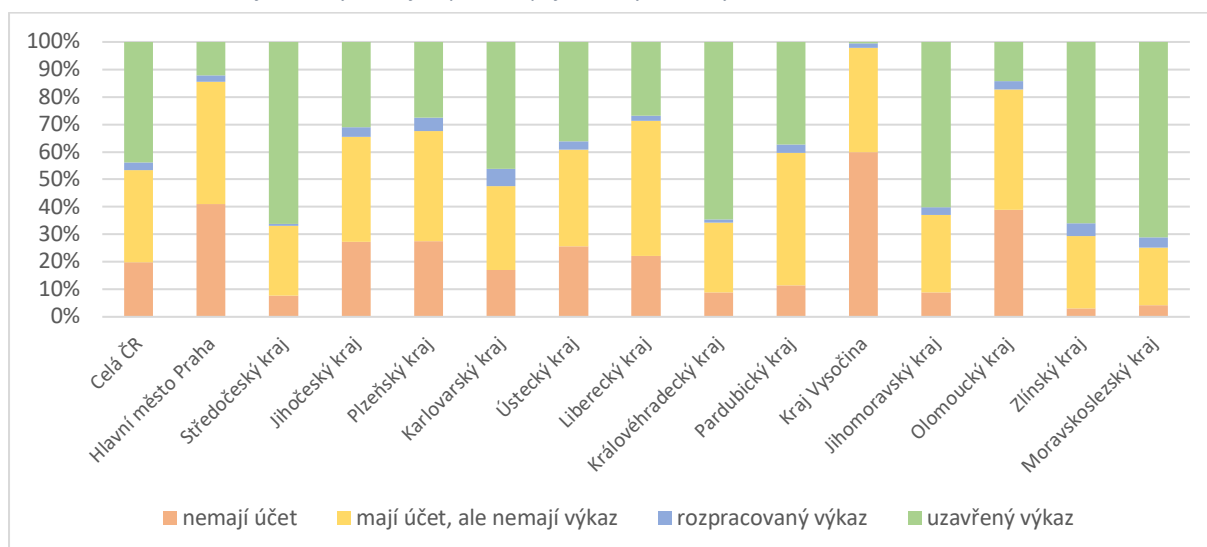
Z celkového počtu 5 416 škol evidovaných v systému výkaznictví preventivních aktivit jich na konci školního roku 2024/2025 nemělo 1 068 (20 %) aktivní účet. Dalších 1 824 (34 %) nezaložilo na zmíněný školní rok výkaz. Celkem 2 524 (47 %) škol výkaz založilo, a z nich 2 373 uzavřelo. Dokončený výkaz za školní rok 2024-25 má tedy 44 % škol ze všech evidovaných, 55 % ze škol s aktivním účtem, nebo také 94 % z těch, které výkaz založily.

Tabulka 1: Přehled výkazů a škol ve školním roce 2024/25

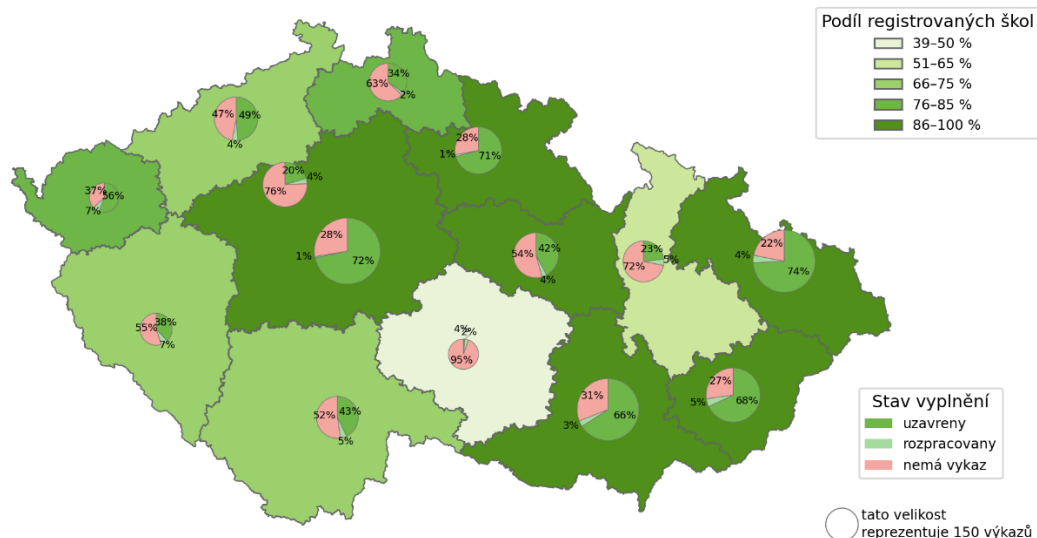
	nemají účet	mají účet, ale nemají výkaz	rozpracovaný výkaz	uzavřený výkaz	celkový počet škol
Celá ČR	1068 (20 %)	1824 (34 %)	151 (3 %)	2373 (44 %)	5416
Hlavní město Praha	194 (41 %)	211 (45 %)	11 (2 %)	57 (12 %)	473
Středočeský kraj	51 (8 %)	171 (26 %)	4 (1 %)	444 (66 %)	670
Jihočeský kraj	93 (27 %)	130 (38 %)	12 (4 %)	106 (31 %)	341
Plzeňský kraj	55 (28 %)	80 (40 %)	10 (5 %)	55 (28 %)	200
Karlovarský kraj	25 (17 %)	45 (31 %)	9 (6 %)	68 (46 %)	147
Ústecký kraj	92 (26 %)	126 (35 %)	11 (3 %)	130 (36 %)	359
Liberecký kraj	57 (22 %)	126 (49 %)	5 (2 %)	69 (27 %)	257
Královéhradecký kraj	30 (9 %)	87 (26 %)	4 (1 %)	220 (65 %)	341
Pardubický kraj	37 (11 %)	155 (48 %)	10 (3 %)	120 (37 %)	322
Kraj Vysočina	193 (60 %)	122 (38 %)	5 (2 %)	2 (1 %)	322
Jihomoravský kraj	53 (9 %)	168 (28 %)	17 (3 %)	358 (60 %)	596
Olomoucký kraj	151 (39 %)	170 (44 %)	12 (3 %)	55 (14 %)	388
Zlínský kraj	13 (3 %)	113 (26 %)	20 (5 %)	283 (66 %)	429
Moravskoslezský kraj	24 (4 %)	120 (21 %)	21 (4 %)	406 (71 %)	571

Výrazné krajové rozdíly v zapojení škol do systému výkaznictví ukazuje následující obrázek. Zatímco např. v Moravskoslezském, Středočeském, Zlínském nebo Královéhradeckém kraji uzavřelo výkaz více než 60 % ze všech evidovaných škol, v kraji Vysočina je to pouze 1 % škol, podobně v Praze nebo v Olomouckém kraji je to jen 12-14 %.

Obrázek 1: Přehled škol v jednotlivých krajích podle zapojení do systému výkaznictví ve školním roce 2024/25

Obrázek 2: Podíl registrovaných škol a stav vyplnění výkazů v krajích ČR ve školním roce 2024/25

Do prezentovaných výsledků jsou zahrnuta data od 2 524 škol, které výkaz uzavřely nebo alespoň rozpracovaly do té míry, že poskytnuté údaje umožňují statistické zpracování. Následující tabulka ukazuje, kolik škol, tříd a žáků to v jednotlivých ročnících představuje. Výzkumná data jsou založena na údajích o aktivitách realizovaných v téměř 32 tisících třídách s více než šesti sty tisíci žáky.

Tabulka 2: Počet škol, tříd a žáků reprezentovaných tímto výzkumem

	škol s daným ročníkem	tříd v těchto školách	žáků v těchto třídách
MŠ – děti předškolního věku	383	665	11 180
ZŠ – přípravné třídy	326	172	2 065
1. ročník ZŠ	1 658	2 851	49 384
2. ročník ZŠ	1 656	2 821	48 741
3. ročník ZŠ	1 659	2 787	48 536
4. ročník ZŠ	1 644	2 685	46 499
5. ročník ZŠ	1 641	2 673	47 075
6. ročník ZŠ / prima	1 305	2 368	48 432
7. ročník ZŠ / sekunda	1 314	2 350	48 880
8. ročník ZŠ / tercie	1 324	2 414	50 060
9. ročník ZŠ / kvarta	1 300	2 430	49 785
10. ročník ZŠ (pro ZŠ praktické)	92	75	706
1. ročník SŠ / kvinta	505	2 125	50 180
2. ročník SŠ / sexta	495	2 074	46 211
3. ročník SŠ / septima	476	1 882	41 394
4. ročník SŠ / oktáva	444	1 267	28 771
další případné ročníky (VOŠ, atd.)	83	244	4 444
celkem	2 524	31 883	622 343

Nejčastějším zdrojem pro vypracování preventivního programu je sledování výskytu rizikového chování na škole v uplynulém školním roce (92 %), diskuze s vedením školy a učitelským sborem (86 %), analýza aktuální situace školy (86 %) a evaluace jednotlivých realizovaných aktivit v uplynulém školním roce (75 %). Na základě profesního citu (intuice) vypracovává preventivní program školy 60 % metodiků,

a 57 % pak využívá mapování klimatu školy realizovaného v uplynulém školním roce. Jiné zdroje jsou pro preventivní program v podstatě zanedbatelné (3 %).

Tabulka 3: Na základě čeho je preventivní program školy vypracováván?

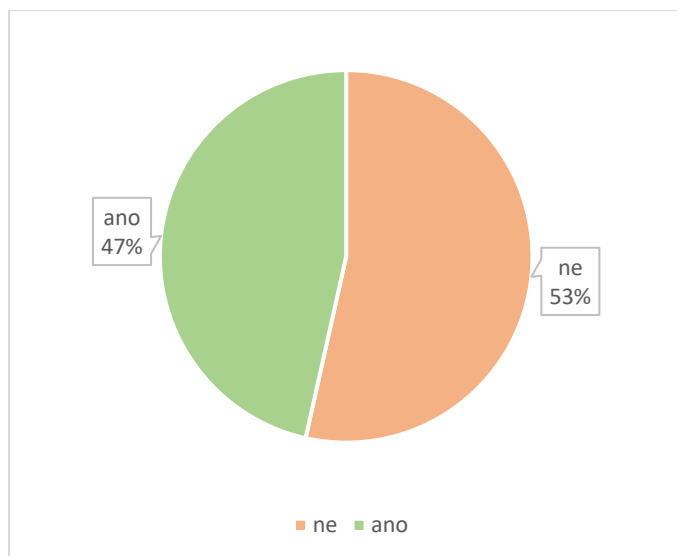
	Sledování výskytu rizikového chování na škole v uplynulém školním roce	Diskuse s vedením školy a učitelským sborem	Analýza aktuální situace školy	Evaluace (zhodnocení) jednotlivých realizovaných aktivit v uplynulém školním roce	Profesní cit (intuice)	Šetření/ mapování klima školy v uplynulém školním roce	Jiné zdroje
Hlavní město Praha	94,2 %	85,5 %	87,0 %	81,2 %	65,2 %	56,5 %	5,8 %
Středočeský kraj	91,7 %	86,2 %	86,9 %	79,0 %	57,6 %	59,1 %	1,9 %
Jihočeský kraj	93,4 %	90,1 %	87,6 %	75,2 %	71,9 %	52,9 %	3,3 %
Plzeňský kraj	94,2 %	85,6 %	78,8 %	72,1 %	60,6 %	51,9 %	7,7 %
Karlovarský kraj	87,2 %	78,2 %	87,2 %	76,9 %	48,7 %	51,3 %	2,6 %
Ústecký kraj	97,9 %	93,8 %	87,5 %	80,6 %	69,4 %	68,1 %	3,5 %
Liberecký kraj	90,5 %	87,8 %	86,5 %	73,0 %	71,6 %	64,9 %	1,4 %
Královéhradecký	93,4 %	87,3 %	89,5 %	68,0 %	62,3 %	54,8 %	5,3 %
Pardubický kraj	90,2 %	84,1 %	86,4 %	73,5 %	61,4 %	51,5 %	2,3 %
Kraj Vysočina	87,5 %	75,0 %	75,0 %	87,5 %	37,5 %	50,0 %	12,5 %
Jihomoravský kraj	92,6 %	85,0 %	83,9 %	73,6 %	60,4 %	57,5 %	1,8 %
Olomoucký kraj	94,0 %	89,6 %	83,6 %	82,1 %	53,7 %	70,1 %	4,5 %
Zlínský kraj	88,6 %	88,6 %	82,0 %	75,7 %	61,6 %	56,9 %	2,7 %
Moravskoslezský	91,8 %	84,1 %	86,2 %	71,1 %	55,9 %	50,6 %	3,7 %
Celá ČR	92,1 %	86,3 %	85,7 %	74,8 %	60,4 %	56,5 %	3,2 %

Specifické rizikové faktory nebyly identifikovány u více než tří pětín škol v České republice, rozdíly mezi kraji nejsou příliš výrazné. Méně specifických faktorů je identifikováno na východě a více na západě.

Tabulka 4: Identifikovali jste při přípravě preventivního programu školy nějaké specifické rizikové faktory vaší školy?

	ne	ano
Hlavní město Praha	40,9 %	59,1 %
Středočeský kraj	53,7 %	46,3 %
Jihočeský kraj	53,8 %	46,2 %
Plzeňský kraj	45,0 %	55,0 %
Karlovarský kraj	32,0 %	68,0 %
Ústecký kraj	29,8 %	70,2 %
Liberecký kraj	38,6 %	61,4 %
Královéhradecký kraj	56,6 %	43,4 %
Pardubický kraj	59,4 %	40,6 %
Kraj Vysočina	57,1 %	42,9 %
Jihomoravský kraj	63,8 %	36,2 %
Olomoucký kraj	64,1 %	35,9 %
Zlínský kraj	57,7 %	42,3 %
Moravskoslezský kraj	54,8 %	45,2 %
Celá ČR	53,5 %	46,5 %

Obrázek 3: Identifikovali jste při přípravě preventivního programu školy nějaké specifické rizikové faktory vaší školy? (celá ČR)

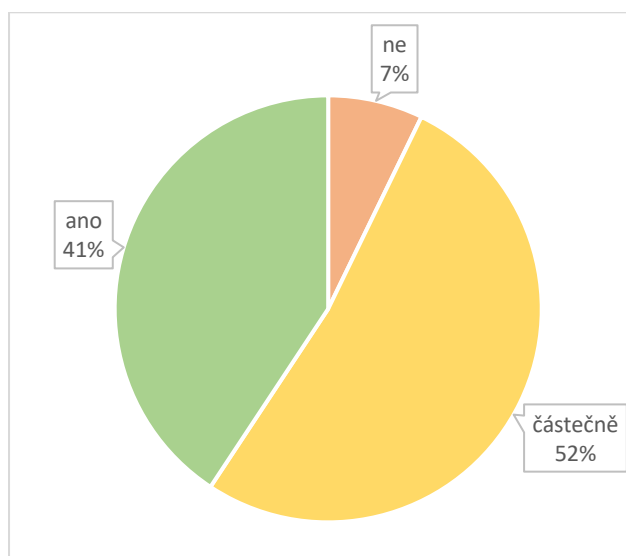

Cíle preventivních programů školy jsou formulovány podle zásad SMART jen o něco častěji než ze dvou pětín (41 %).

Tabulka 5: Stanovuje preventivní program cíle, které jsou konkrétní, měřitelné, dosažitelné, realistické a časově ohraničené?

	ne	částečně	ano
Hlavní město Praha	1,8 %	51,8 %	46,4 %
Středočeský kraj	8,7 %	51,3 %	40,0 %
Jihočeský kraj	8,4 %	49,5 %	42,1 %
Plzeňský kraj	5,0 %	48,8 %	46,3 %
Karlovarský kraj	6,2 %	55,4 %	38,5 %
Ústecký kraj	5,9 %	52,1 %	42,0 %
Liberecký kraj	4,8 %	59,7 %	35,5 %
Královéhradecký kraj	6,7 %	56,7 %	36,6 %
Pardubický kraj	4,1 %	53,7 %	42,1 %
Kraj Vysočina	20,0 %	40,0 %	40,0 %
Jihomoravský kraj	8,9 %	57,2 %	33,9 %
Olomoucký kraj	3,8 %	48,1 %	48,1 %
Zlínský kraj	8,5 %	47,5 %	44,0 %
Moravskoslezský kraj	7,1 %	48,6 %	44,3 %
Celá ČR	7,2 %	52,1 %	40,7 %

Obrázek 4: Stanovuje preventivní program cíle, které jsou konkrétní, měřitelné, dosažitelné, realistické a časově ohraničené? (celá ČR)

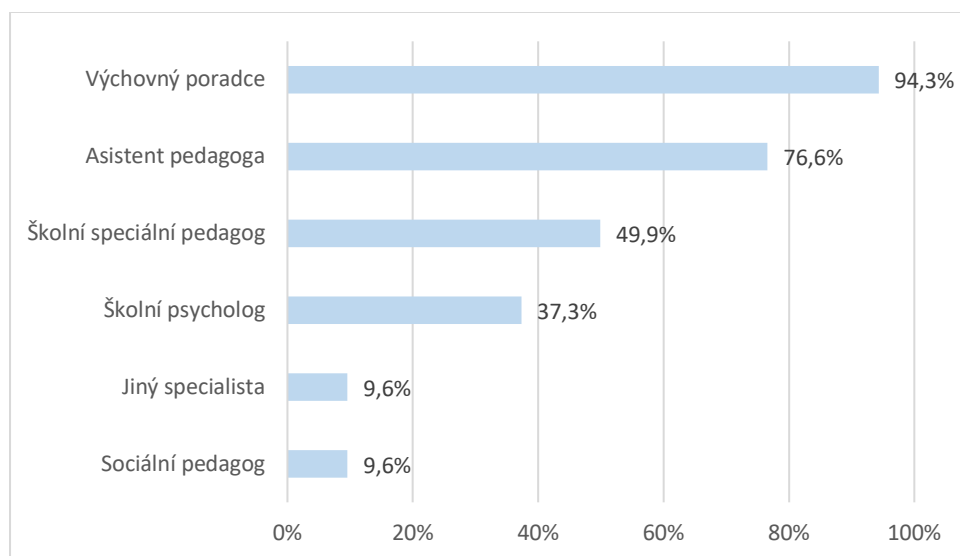

Kromě školního metodika prevence je nejčastějším specialistou na školách také výchovný poradce (94 %) a asistent pedagoga (77 %). Školní speciální pedagog (50 %) a školní psycholog (37 %) jsou již zastoupeni méně, sociální pedagogové a jiní specialisté (obě profese shodně 10 %) pak spíše výjimečně. V Praze jsou pak mnohem více než jinde využíváni školní psychologové (75 % vs. průměrných 37 %).

Tabulka 6: Jací další specialisté, mimo školního metodika prevence, působí přímo na vaší škole?

	Výchovný poradce	Asistent pedagoga	Školní speciální pedagog	Školní psycholog	Sociální pedagog	Jiný specialista
Hlavní město Praha	95,7 %	73,9 %	60,9 %	75,4 %	11,6 %	11,6 %
Středočeský kraj	96,0 %	78,8 %	47,5 %	35,2 %	8,7 %	10,8 %
Jihočeský kraj	97,5 %	76,9 %	33,1 %	24,0 %	6,6 %	7,4 %
Plzeňský kraj	93,3 %	80,8 %	31,7 %	21,2 %	12,5 %	4,8 %
Karlovarský kraj	96,2 %	73,1 %	56,4 %	28,2 %	15,4 %	10,3 %
Ústecký kraj	97,9 %	77,8 %	53,5 %	26,4 %	24,3 %	20,8 %
Liberecký kraj	95,9 %	58,1 %	44,6 %	14,9 %	1,4 %	13,5 %
Královéhradecký kraj	93,4 %	78,5 %	56,6 %	25,4 %	12,3 %	8,8 %
Pardubický kraj	90,9 %	75,8 %	34,1 %	36,4 %	5,3 %	6,8 %
Kraj Vysočina	100,0 %	87,5 %	12,5 %	0,0 %	0,0 %	12,5 %
Jihomoravský kraj	96,3 %	81,8 %	59,1 %	48,0 %	6,3 %	9,5 %
Olomoucký kraj	89,6 %	83,6 %	58,2 %	53,7 %	10,4 %	11,9 %
Zlínský kraj	89,8 %	75,3 %	47,1 %	44,3 %	3,9 %	9,0 %
Moravskoslezský kraj	92,8 %	70,9 %	52,7 %	41,3 %	11,9 %	6,8 %
Celá ČR	94,3 %	76,6 %	49,9 %	37,3 %	9,6 %	9,6 %

Obrázek 5: Jací další specialisté, mimo školního metodika prevence, působí přímo na vaší škole? (celá ČR)

Třídnické hodiny jsou pravidelnou součástí pedagogické praxe téměř v pěti šestinách (83 %) škol. Nejčastěji se jedná o jednu třídnickou hodinu měsíčně (29 %), čtyři nebo více třídnických hodin měsíčně má 22 % škol. Rozdíly mezi jednotlivými kraji nejsou výrazné.

Tabulka 7: Kolik vyučovacích hodin je za měsíc věnováno třídnickým hodinám v jedné třídě (průměrně za celou školu)?

	žádná / nevyplněno	1	2	3	4 a více
Hlavní město Praha	22,7 %	20,0 %	28,0 %	4,0 %	25,3 %
Středočeský kraj	15,5 %	25,6 %	25,0 %	6,4 %	27,5 %
Jihočeský kraj	23,4 %	26,6 %	29,7 %	5,5 %	14,8 %
Plzeňský kraj	22,4 %	25,2 %	25,2 %	4,7 %	22,4 %
Karlovarský kraj	9,0 %	33,3 %	33,3 %	5,1 %	19,2 %
Ústecký kraj	16,2 %	33,8 %	27,9 %	4,5 %	17,5 %
Liberecký kraj	20,8 %	23,4 %	23,4 %	5,2 %	27,3 %
Královéhradecký kraj	16,7 %	21,0 %	26,6 %	5,6 %	30,0 %
Pardubický kraj	21,7 %	34,1 %	15,2 %	5,1 %	23,9 %
Kraj Vysočina	40,0 %	30,0 %	20,0 %	0,0 %	10,0 %
Jihomoravský kraj	15,7 %	28,1 %	27,3 %	5,9 %	22,9 %
Olomoucký kraj	21,1 %	33,8 %	21,1 %	4,2 %	19,7 %
Zlínský kraj	16,8 %	30,2 %	31,0 %	4,1 %	17,9 %
Moravskoslezský kraj	13,0 %	36,0 %	25,7 %	8,0 %	17,3 %
Celá ČR	16,8 %	28,9 %	26,3 %	5,8 %	22,2 %

Na třídnických hodinách jsou nejčastěji řešenými tématy vztahy ve třídě, a práce s pravidly a řešení problémů třídy (85 %, resp. 83 %). Aktivita a programy specifické prevence se objevují pouze na necelé třetině všech třídnických hodin (30 %).

Tabulka 8: Jaká témata převažují při třídnických hodinách na vaší škole?

	Práce se vztahy ve třídě	Práce s pravidly a řešení problémů třídy	Řešení provozních záležitostí	Cílený rozvoj dovedností žáků	Společná tvorba projektů mimo výuku	Aktivity a programy specifické prevence	Jiné
Hlavní město Praha	84,1 %	81,2 %	43,5 %	49,3 %	42,0 %	27,5 %	1,4 %
Středočeský kraj	84,1 %	83,1 %	41,5 %	46,0 %	41,5 %	34,7 %	1,7 %
Jihočeský kraj	84,3 %	80,2 %	52,9 %	37,2 %	38,8 %	28,1 %	1,7 %
Plzeňský kraj	74,0 %	72,1 %	44,2 %	38,5 %	27,9 %	20,2 %	2,9 %
Karlovarský kraj	91,0 %	92,3 %	43,6 %	47,4 %	39,7 %	34,6 %	2,6 %
Ústecký kraj	82,6 %	82,6 %	45,1 %	41,7 %	45,1 %	43,1 %	4,2 %
Liberecký kraj	82,4 %	83,8 %	62,2 %	41,9 %	31,1 %	36,5 %	1,4 %
Královéhradecký kraj	86,4 %	80,3 %	43,0 %	37,3 %	32,5 %	34,2 %	0,4 %
Pardubický kraj	86,4 %	83,3 %	44,7 %	28,0 %	31,8 %	31,8 %	3,0 %
Kraj Vysočina	62,5 %	37,5 %	50,0 %	25,0 %	37,5 %	25,0 %	0,0 %
Jihomoravský kraj	83,1 %	82,1 %	47,8 %	36,1 %	34,6 %	27,4 %	0,3 %
Olomoucký kraj	83,6 %	85,1 %	46,3 %	37,3 %	37,3 %	23,9 %	0,0 %
Zlínský kraj	86,3 %	83,9 %	49,0 %	39,2 %	41,6 %	20,8 %	1,6 %
Moravskoslezský kraj	88,8 %	87,6 %	49,0 %	37,5 %	33,1 %	28,9 %	1,6 %
Celá ČR	84,9 %	83,1 %	46,4 %	39,5 %	36,8 %	30,2 %	1,6 %

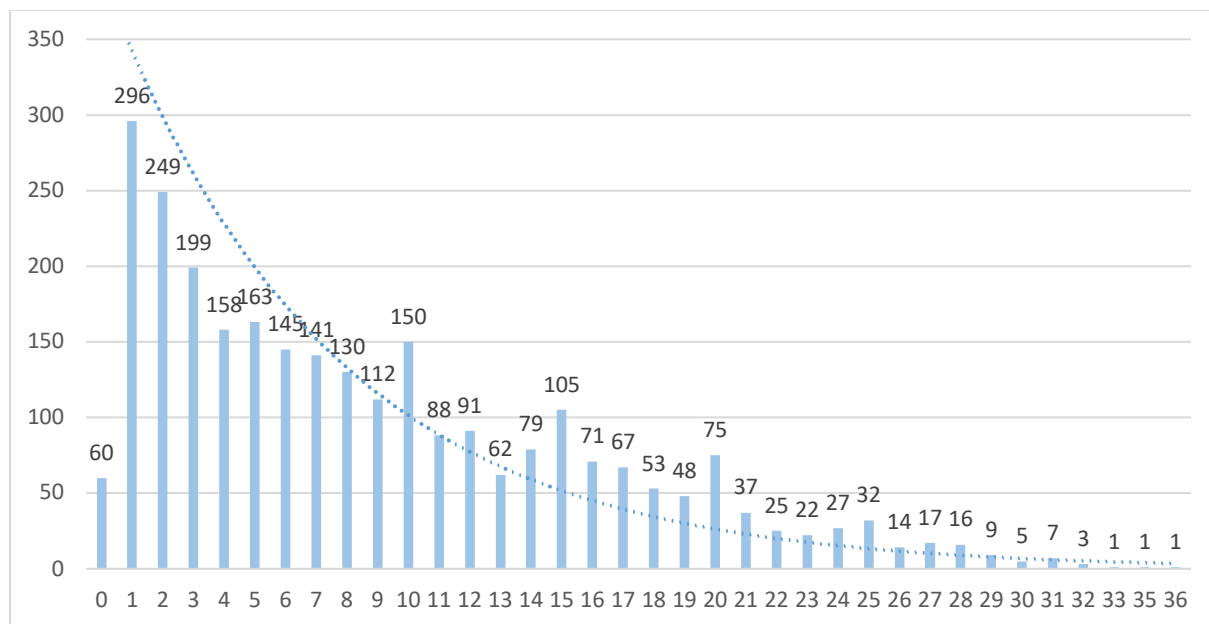
1.2 Školní metodik prevence

Školní metodici prevence jsou ve své funkci průměrně přesně 9 let. Jak ukazuje histogram na obrázku 6, nejvíce metodiků je ve funkci jeden rok ($n=296$, modus = 1).

Tabulka 9: Kolik let celkem Vy osobně vykonáváte funkci školního metodika prevence?

	Střední hodnoty v letech			Podíl metodiků podle doby ve funkci			
	průměr	medián	modus	do 5 let	6-10 let	11-15 let	16 a více let
Hlavní město Praha	7,7	6	1	46,4 %	17,4 %	18,8 %	17,4 %
Středočeský kraj	9,2	7	1	35,4 %	25,4 %	14,5 %	24,8 %
Jihočeský kraj	9,4	8	1	27,9 %	29,5 %	19,4 %	23,3 %
Plzeňský kraj	6,7	4	2	53,6 %	22,3 %	8,9 %	15,2 %
Karlovarský kraj	8,8	6	2	37,5 %	28,4 %	15,9 %	18,2 %
Ústecký kraj	8,6	7	2	35,7 %	28,1 %	17,0 %	19,3 %
Liberecký kraj	9,8	8	8	30,7 %	26,7 %	21,3 %	21,3 %
Královéhradecký kraj	8,1	7	1	37,8 %	25,3 %	20,3 %	16,6 %
Pardubický kraj	8,1	7	1	36,4 %	27,1 %	16,4 %	20,0 %
Kraj Vysočina	7,9	11	11	28,6 %	14,3 %	57,1 %	0,0 %
Jihomoravský kraj	8,9	7	1	35,3 %	24,6 %	16,4 %	23,7 %
Olomoucký kraj	9,7	9	1	34,3 %	21,4 %	14,3 %	30,0 %
Zlínský kraj	9,2	8	1	32,6 %	23,8 %	21,6 %	22,0 %
Moravskoslezský kraj	10,4	9	1	28,7 %	24,3 %	16,6 %	30,4 %
Celá ČR	9,0	7	1	34,8 %	25,1 %	17,0 %	23,1 %

Obrázek 6: Počet školních metodiků prevence podle roků ve funkci (celá ČR)

Devět z deseti (89 %) školních metodiků prevence zastává na škole ještě nějakou další funkci. Nejčastěji jde o funkci třídního učitele (66 %), ostatní funkce jsou mnohem méně časté.

Tabulka 10: Zastáváte Vy osobně na vaší škole, mimo školního metodika prevence, také nějaké další funkce?

	Ne	Třídní učitel	Výchovný poradce	Zástupce ředitele školy	Ředitel školy	Jiná funkce
Hlavní město Praha	12,5 %	63,9 %	4,2 %	12,5 %	0,0 %	25,0 %
Středočeský kraj	7,4 %	69,5 %	9,1 %	16,5 %	7,8 %	13,2 %
Jihočeský kraj	7,6 %	72,0 %	4,5 %	9,8 %	4,5 %	12,9 %
Plzeňský kraj	13,6 %	66,1 %	8,5 %	6,8 %	8,5 %	14,4 %
Karlovarský kraj	10,1 %	67,4 %	6,7 %	6,7 %	9,0 %	20,2 %
Ústecký kraj	9,6 %	65,7 %	11,2 %	11,2 %	5,6 %	15,7 %
Liberecký kraj	10,1 %	60,8 %	6,3 %	8,9 %	2,5 %	15,2 %
Královéhradecký kraj	11,5 %	63,9 %	15,2 %	16,0 %	11,9 %	16,0 %
Pardubický kraj	12,0 %	57,7 %	11,3 %	7,7 %	7,7 %	14,1 %
Kraj Vysočina	42,9 %	42,9 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
Jihomoravský kraj	10,9 %	67,2 %	7,6 %	9,3 %	4,3 %	15,7 %
Olomoucký kraj	12,2 %	62,2 %	1,4 %	12,2 %	0,0 %	17,6 %
Zlínský kraj	10,6 %	65,0 %	7,7 %	10,2 %	3,3 %	17,2 %
Moravskoslezský kraj	17,3 %	62,9 %	7,8 %	9,9 %	4,3 %	15,3 %
Celá ČR	11,4 %	65,6 %	8,6 %	11,4 %	5,8 %	15,5 %

Tři pětiny (61 %) metodiků prevence má ukončené akreditované studium k výkonu specializovaných činností pro školní metodiky prevence podle § 9 vyhlášky č. 317/2005 Sb., jak ukazuje následující tabulka. Dalších 7 % metodiků tuto specializaci aktuálně studuje.

Tabulka 11: Máte ukončené akreditované studium k výkonu specializovaných činností pro školní metodiky prevence podle § 9 vyhlášky č. 317/2005 Sb.?

	Ne	Aktuálně ho studuji	Ano
Hlavní město Praha	25,7 %	12,9 %	61,4 %
Středočeský kraj	29,2 %	9,4 %	61,4 %
Jihočeský kraj	36,9 %	6,9 %	56,2 %
Plzeňský kraj	40,0 %	14,8 %	45,2 %
Karlovarský kraj	31,0 %	6,9 %	62,1 %
Ústecký kraj	23,0 %	8,0 %	69,0 %
Liberecký kraj	17,3 %	5,3 %	77,3 %
Královéhradecký kraj	32,0 %	9,1 %	58,9 %
Pardubický kraj	46,4 %	1,4 %	52,2 %
Kraj Vysočina	14,3 %	14,3 %	71,4 %
Jihomoravský kraj	34,1 %	4,3 %	61,6 %
Olomoucký kraj	27,1 %	2,9 %	70,0 %
Zlínský kraj	37,9 %	6,6 %	55,5 %
Moravskoslezský kraj	30,2 %	4,8 %	65,0 %
Celá ČR	32,0 %	6,9 %	61,0 %

V průměru metodik prevence stráví měsíčně činnostmi souvisejícími přímo s primární prevencí 30 hodin. Nejvíce času (přes 4,5 hodiny měsíčně) z toho zaujímá individuální práce s žáky (včetně práce s malými skupinami žáků) s potenciálem k rozvoji rizikového chování. Nadprůměrnou časovou dotaci má v rámci pracovních činností metodika také vzdělávání a rozvoj vlastních kompetencí a osobní participace na realizaci PP (každá činnost přes 4 hodiny měsíčně). Nejméně času (dvě hodiny měsíčně) metodik stráví metodickým vedením pedagogů a zajišťováním spolupráce s dalšími subjekty.

Tabulka 12: Průměrný měsíční objem pracovní činnosti metodika v hodinách

	Celkem	Úroveň vzdělávání				
		MŠ	1. st. ZŠ	2. st. ZŠ	SŠ	VOŠ
Individuální práce s žáky	4,6	3,4	4,5	5,0	5,4	6,1
Vzdělávání a rozvoj	4,2	3,5	4,2	4,7	4,5	4,3
Osobní participace na realizaci PP	4,1	3,2	4,0	4,5	4,1	4,4
Vedení písemných záznamů všeho druhu	3,8	3,0	3,7	4,1	4,2	4,5
Komunikace se zákonnými zástupci (rodiči)	3,4	3,0	3,6	3,8	3,1	3,2
Koordinace tvorby a evaluace PP	3,0	2,5	2,9	3,1	3,1	3,0
Účast na pracovních seminářích, metodické vedení	2,5	2,2	2,5	2,7	2,6	2,5
Metodické vedení pedagogů	2,2	1,5	2,1	2,4	2,3	2,7
Zajišťování spolupráce školy s dalšími subjekty	2,1	1,7	2,1	2,4	2,2	2,7
celkem	29,9	24,0	29,6	32,7	31,5	33,4

1.3 Specifická prevence realizovaná v samostatných preventivních aktivitách a programech

Ve školním roce 2023/24 bylo na 2 387 školách realizováno celkem více než 17 tisíc samostatných preventivních aktivit nebo programů (průměrně 7 programů na jednu školu). V drtivé většině se jednalo o programy všeobecné prevence (93 %), úrovně selektivní a indikované prevence byly zastoupeny nepoměrně méně (6 %, resp. 1 %).

Tabulka 13: Samostatné preventivní programy a aktivity podle úrovně

	Počet	Podíl
Všeobecná prevence	16 429	92,9 %
Selektivní prevence	1 045	5,9 %
Indikovaná prevence	208	1,2 %
Celkem programů	17 682	100 %

Počty preventivních programů odpovídají zapojení škol v jednotlivých krajích do systému výkaznictví. Největší podíl evidovaných programů představují ty realizované v Moravskoslezském, Zlínském, Jihomoravském a Středočeském kraji, naopak nejmenší zastoupení má kraj Vysočina.

Zastoupení úrovní prevence v jednotlivých krajích je v podstatě stejné a odpovídá zastoupení v celé ČR, pouze na Vysočině mají vyšší podíl programy selektivní primární prevence (možné zkreslení vzhledem k nižšímu zastoupení).

Tabulka 14: Samostatné preventivní aktivity v krajích ČR

	Preventivní programy v kraji (procenta ve sloupci)		Zastoupení úrovní prevence v daném kraji (procenta v řádku)		
	Absolutně	Relativně	Všeobecná prevence	Selektivní prevence	Indikovaná prevence
Hlavní město Praha	453	2,6 %	92,5 %	7,1 %	0,4 %
Středočeský kraj	2 798	15,8 %	93,8 %	5,2 %	1,0 %
Jihočeský kraj	725	4,1 %	94,3 %	4,1 %	1,5 %
Plzeňský kraj	528	3,0 %	90,2 %	9,1 %	0,8 %
Karlovarský kraj	412	2,3 %	93,9 %	5,1 %	1,0 %
Ústecký kraj	1 052	6,0 %	92,2 %	6,9 %	0,9 %
Liberecký kraj	478	2,7 %	92,9 %	5,0 %	2,1 %
Královéhradecký kraj	1 189	6,7 %	89,2 %	8,9 %	1,9 %
Pardubický kraj	811	4,6 %	92,7 %	6,9 %	0,4 %
Kraj Vysočina	48	0,3 %	85,4 %	12,5 %	2,1 %
Jihomoravský kraj	3 131	17,7 %	91,8 %	6,8 %	1,4 %
Olomoucký kraj	697	3,9 %	96,0 %	3,6 %	0,4 %
Zlínský kraj	2 247	12,7 %	93,0 %	5,8 %	1,2 %
Moravskoslezský kraj	3 107	17,6 %	94,5 %	4,3 %	1,2 %
Celá ČR	17 676	100 %	92,9 %	5,9 %	1,2 %

Nejčastějším poskytovatelem preventivních programů byl ve školním roce 2024/25 subjekt, který nebyl zařazen do žádné z dříve uváděných kategorií, ten realizoval třetinu všech programů primární prevence (32 %). Škola sama se pak podílela na poskytování více než čtvrtiny (27 %) preventivních aktivit, nestátní organizace zajišťovaly 19 %, a významný podíl Policie ČR a obecní policie (9 %, resp. 4 %). Realizátor programu nebyl vůbec uveden pouze u zanedbatelné části programů.

Tabulka 15: Poskytovatelé preventivních programů

	Počet	Podíl
Jiný typ subjektu	5 711	32,3 %
Škola sama	4 750	26,9 %
Nestátní organizace	3 281	18,6 %
Policie ČR	1 539	8,7 %
Komerční subjekt	834	4,7 %
Městská policie (obecní policie)	786	4,4 %
Školské zařízení (např. PPP, SPC, SVP)	563	3,2 %
Státní zdravotní ústav	218	1,2 %
Celkem	17 682	100,0 %

Nejčastější formou práce v preventivním programu byla přednáška nebo prezentace informací (61 %), následovaly interaktivní skupinové diskuse (56 %), zážitkové programy (52 %) a nácvik a trénink dovedností (49 %). Peer programy, individuální práce a exkurze jsou využívány spíše méně často (9 %). Sporadicky se objevuje také online forma (1 %).

Tabulka 16: Hlavní formy práce v preventivním programu

	Počet	Podíl
Přednáška, prezentace informací	9 722	60,6 %
Interaktivní skupinová diskuse	9 073	56,5 %
Zážitkový program	8 265	51,5 %
Nácvik a trénink dovedností	7 778	48,5 %
Zapojení vrstevníků podobného věku (tzv. peer prvek)	2 304	14,4 %
Individuální práce s dítětem, rozhovor či edukace	1 418	8,8 %
Návštěva výstavy či představení, exkurze	1 409	8,8 %
Online setkání (individuální i skupinové)	141	0,9 %
Jiné	293	1,8 %
Celkem	15 748	100 %

(Celkový počet neodpovídá součtu řádků, protože jeden program může využívat více forem.)

Následující tabulka ukazuje zaměření preventivních programů podle typu rizikového chování. Nejvíce programů se zaměřovalo na prevenci šikany a projevů agrese (48 %), naopak nejméně programů se soustředilo na prevenci působení sekt a extrémistických náboženských směrů (4 %).

Tabulka 17: Typy rizikového chování, na které je program zaměřen

	Počet	Podíl
Prevence šikany a projevů agrese	8 182	48,0 %
Prevence duševních onemocnění a psychických problémů	6 211	36,4 %
Prevence kyberšikany	5 338	31,3 %
Prevence kriminálního chování	4 544	26,7 %
Prevence užívání dalších návykových látek	3 378	19,8 %
Prevence záškoláctví	3 369	19,8 %
Prevence závislostního chování pro nelátkové závislosti	3 303	19,4 %
Prevence užívání alkoholu	3 226	18,9 %
Prevence užívání tabáku	3 049	17,9 %
Prevence rizikového chování v dopravě	2 970	17,4 %
Prevence rizikového sexuálního chování	2 743	16,1 %
Prevence rasismu a xenofobie	2 572	15,1 %
Prevence rizikových sportů	2 097	12,3 %
Prevence poruch příjmu potravy	1 825	10,7 %
Prevence působení sekt a extrémistických náboženských směrů	680	4,0 %
Celkem	17 682	100 %

(Celkový počet neodpovídá součtu řádků, protože jeden program může být zaměřen na více typů rizikového chování.)

1.4 Výskyt rizikového chování

Celkový počet výskytů případů či žáků vykazujících rizikové chování ve školách zapojených do sběru dat ve školním roce 2024/25 překračuje sto třicet tisíc (135 681). Čtvrtinu představují špatné vztahy mezi žáky (37 066 případů), které se vyskytují hlavně u žáků základních škol, jak ukazuje následující tabulka, v níž je vyšší absolutní četnost zvýrazněna červenou barvou. Druhým absolutně nejčastějším jevem je užívání tabáku (u 19 817 žáků), které dominuje na středních školách. Na dalších místech se pak umísťují záškoláctví a skryté záškoláctví (8 959 resp. 8 552).

Tabulka 18: Výskyt rizikového chování absolutně

	MŠ	0. ZŠ	1. ZŠ	2. ZŠ	3. ZŠ	4. ZŠ	5. ZŠ	6. ZŠ	7. ZŠ	8. ZŠ	9. ZŠ	10. ZŠ	1. SŠ	2. SŠ	3. SŠ	4. SŠ	VOŠ	celkem
Špatné vztahy mezi žáky	522	130	2 863	3 258	3 953	4 037	4 062	4 557	4 051	3 408	2 419	28	1 735	1 153	614	243	33	37 066
Ostrakizace	140	12	377	586	909	820	839	1 014	957	881	691	7	530	375	179	84	17	8 418
Šikana	127	60	608	755	1 039	768	945	1 005	934	783	635	3	359	224	128	45	29	8 447
Kyberšikana	5	0	19	46	227	383	498	751	887	898	763	8	621	399	253	85	11	5 854
Projevy rasismu a xenofobie	8	3	23	56	127	160	170	281	359	311	351	2	103	65	49	16	7	2 091
Útoky na pracovníky školy	27	10	194	266	345	388	457	625	785	808	786	12	462	327	230	66	3	5 791
Záškoláctví	4	17	147	165	204	279	358	679	903	1 120	843	78	1 505	1 188	933	460	76	8 959
Skryté záškoláctví	19	59	390	372	458	519	591	848	972	1 233	1 192	13	727	547	398	195	19	8 552
Rizikové chování ve sportu	10	1	28	39	93	108	122	83	95	116	90	0	31	47	37	23	6	929
Rizikové chování v dopravě	13	3	102	134	149	196	144	94	128	136	87	4	37	26	103	58	3	1 417
Rizikové sexuální chování	11	2	51	89	99	135	151	206	218	303	297	4	117	77	63	23	3	1 849
Poruchy příjmu potravy	11	1	18	18	19	31	54	112	278	427	382	5	282	300	179	108	12	2 237
Sebeпоškozování a autoagrese	4	2	26	25	49	69	138	475	759	836	716	16	596	451	257	123	14	4 556
Kriminální chování	2	0	29	40	80	89	155	257	305	402	363	4	238	129	73	18	11	2 195
Zanedbávání, zneužívání či týrání	13	16	142	139	147	157	143	184	144	150	130	6	56	27	24	5	9	1 492
Užívání tabáku	0	1	25	60	106	201	485	1 136	1 807	2 518	2 646	37	4 177	2 672	2 420	1 418	108	19 817
Užívání alkoholu	0	0	70	82	92	94	92	199	254	507	711	13	668	653	800	695	70	5 000
Užívání konopných látek	0	0	1	2	2	6	12	31	82	173	225	4	371	323	263	150	10	1 655
Užívání dalších návykových látek	0	0	2	1	1	7	16	36	87	126	177	0	223	203	166	63	5	1 113
Nelátkové závislosti	7	2	124	168	193	331	439	559	767	856	810	14	1 639	975	815	515	29	8 243
celkem	923	319	5 239	6 301	8 292	8 778	9 871	13 132	14 772	15 992	14 314	258	14 477	10 161	7 984	4 393	475	135 681

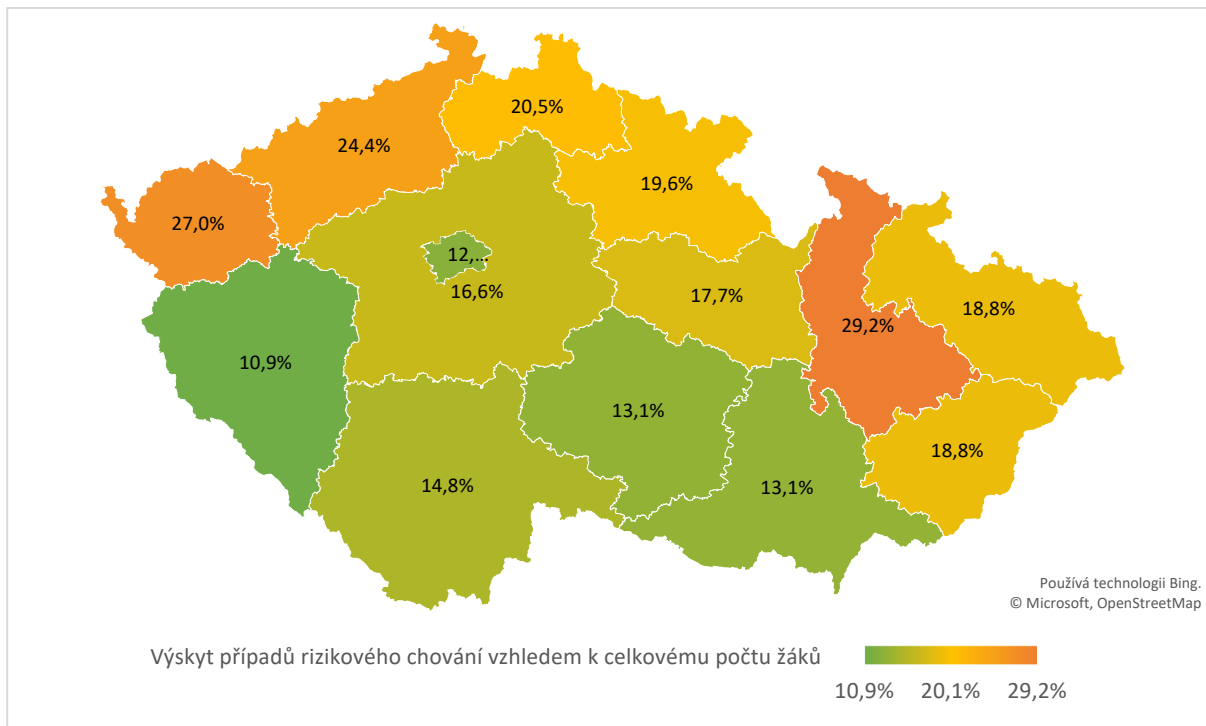
Následující tabulka ukazuje výskyt rizikového chování relativně vzhledem k celkovému počtu žáků ve sledovaných ročnících. Z výskytu použitých barev je jasné patrné, že špatné vztahy mezi žáky dominují na základních školách nejen absolutně, ale i relativně, obdobně jako užívání tabáku na středních školách. Celkově představuje počet případů či žáků zapojených do rizikového chování 22 % ze všech žáků navštěvujících vykazované školy.

Tabulka 19: Výskyt rizikového chování relativně podle ročníků

	MŠ	0. ZŠ	1. ZŠ	2. ZŠ	3. ZŠ	4. ZŠ	5. ZŠ	6. ZŠ	7. ZŠ	8. ZŠ	9. ZŠ	10. ZŠ	1. SŠ	2. SŠ	3. SŠ	4. SŠ	VOŠ	celkem
Špatné vztahy mezi žáky	4,67 %	6,30 %	5,80 %	6,68 %	8,14 %	8,68 %	8,63 %	9,41 %	8,29 %	6,81 %	4,86 %	3,97 %	3,46 %	2,50 %	1,48 %	0,84 %	0,74 %	5,96 %
Ostrakizace	1,25 %	0,58 %	0,76 %	1,20 %	1,87 %	1,76 %	1,78 %	2,09 %	1,96 %	1,76 %	1,39 %	0,99 %	1,06 %	0,81 %	0,43 %	0,29 %	0,38 %	1,35 %
Šikana	1,14 %	2,91 %	1,23 %	1,55 %	2,14 %	1,65 %	2,01 %	2,08 %	1,91 %	1,56 %	1,28 %	0,42 %	0,72 %	0,48 %	0,31 %	0,16 %	0,65 %	1,36 %
Kyberšikana	0,04 %	0,00 %	0,04 %	0,09 %	0,47 %	0,82 %	1,06 %	1,55 %	1,81 %	1,79 %	1,53 %	1,13 %	1,24 %	0,86 %	0,61 %	0,30 %	0,25 %	0,94 %
Projevy rasismu a xenofobie	0,07 %	0,15 %	0,05 %	0,11 %	0,26 %	0,34 %	0,36 %	0,58 %	0,73 %	0,62 %	0,71 %	0,28 %	0,21 %	0,14 %	0,12 %	0,06 %	0,16 %	0,34 %
Útoky na pracovníky školy	0,24 %	0,48 %	0,39 %	0,55 %	0,71 %	0,83 %	0,97 %	1,29 %	1,61 %	1,61 %	1,58 %	1,70 %	0,92 %	0,71 %	0,56 %	0,23 %	0,07 %	0,93 %
Záškoláctví	0,04 %	0,82 %	0,30 %	0,34 %	0,42 %	0,60 %	0,76 %	1,40 %	1,85 %	2,24 %	1,69 %	11,05 %	3,00 %	2,57 %	2,25 %	1,60 %	1,71 %	1,44 %
Skryté záškoláctví	0,17 %	2,86 %	0,79 %	0,76 %	0,94 %	1,12 %	1,26 %	1,75 %	1,99 %	2,46 %	2,39 %	1,84 %	1,45 %	1,18 %	0,96 %	0,68 %	0,43 %	1,37 %
Rizikové chování ve sportu	0,09 %	0,05 %	0,06 %	0,08 %	0,19 %	0,23 %	0,26 %	0,17 %	0,19 %	0,23 %	0,18 %	0,00 %	0,06 %	0,10 %	0,09 %	0,08 %	0,14 %	0,15 %
Rizikové chování v dopravě	0,12 %	0,15 %	0,21 %	0,27 %	0,31 %	0,42 %	0,31 %	0,19 %	0,26 %	0,27 %	0,17 %	0,57 %	0,07 %	0,06 %	0,25 %	0,20 %	0,07 %	0,23 %
Rizikové sexuální chování	0,10 %	0,10 %	0,10 %	0,18 %	0,20 %	0,29 %	0,32 %	0,43 %	0,45 %	0,61 %	0,60 %	0,57 %	0,23 %	0,17 %	0,15 %	0,08 %	0,07 %	0,30 %
Poruchy příjmu potravy	0,10 %	0,05 %	0,04 %	0,04 %	0,04 %	0,07 %	0,11 %	0,23 %	0,57 %	0,85 %	0,77 %	0,71 %	0,56 %	0,65 %	0,43 %	0,38 %	0,27 %	0,36 %
Sebeпоškozování a autoagrese	0,04 %	0,10 %	0,05 %	0,05 %	0,10 %	0,15 %	0,29 %	0,98 %	1,55 %	1,67 %	1,44 %	2,27 %	1,19 %	0,98 %	0,62 %	0,43 %	0,32 %	0,73 %
Kriminální chování	0,02 %	0,00 %	0,06 %	0,08 %	0,16 %	0,19 %	0,33 %	0,53 %	0,62 %	0,80 %	0,73 %	0,57 %	0,47 %	0,28 %	0,18 %	0,06 %	0,25 %	0,35 %
Zanedbávání, zneužívání či týrání	0,12 %	0,77 %	0,29 %	0,29 %	0,30 %	0,34 %	0,30 %	0,38 %	0,29 %	0,30 %	0,26 %	0,85 %	0,11 %	0,06 %	0,06 %	0,02 %	0,20 %	0,24 %
Užívání tabáku	0,00 %	0,05 %	0,05 %	0,12 %	0,22 %	0,43 %	1,03 %	2,35 %	3,70 %	5,03 %	5,31 %	5,24 %	8,32 %	5,78 %	5,85 %	4,93 %	2,43 %	3,18 %
Užívání alkoholu	0,00 %	0,00 %	0,14 %	0,17 %	0,19 %	0,20 %	0,20 %	0,41 %	0,52 %	1,01 %	1,43 %	1,84 %	1,33 %	1,41 %	1,93 %	2,42 %	1,58 %	0,80 %
Užívání konopných látek	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,01 %	0,03 %	0,06 %	0,17 %	0,35 %	0,45 %	0,57 %	0,74 %	0,70 %	0,64 %	0,52 %	0,23 %	0,27 %
Užívání dalších návykových látek	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,02 %	0,03 %	0,07 %	0,18 %	0,25 %	0,36 %	0,00 %	0,44 %	0,44 %	0,40 %	0,22 %	0,11 %	0,18 %
Nelátkové závislosti	0,06 %	0,10 %	0,25 %	0,34 %	0,40 %	0,71 %	0,93 %	1,15 %	1,57 %	1,71 %	1,63 %	1,98 %	3,27 %	2,11 %	1,97 %	1,79 %	0,65 %	1,32 %
celkem	8,26 %	15,45 %	10,61 %	12,93 %	17,08 %	18,88 %	20,97 %	27,11 %	30,22 %	31,95 %	28,75 %	36,54 %	28,85 %	21,99 %	19,29 %	15,27 %	10,69 %	21,80 %

Následující obrázek ukazuje, že existují poměrně výrazné rozdíly v krajích ČR z hlediska výskytu rizikového chování relativně k počtu všech žáků navštěvujících školy, jejichž výkazy máme k dispozici. Olomoucký kraj vyčnívá nad ostatní kraje, v porovnání s Plzeňským krajem je v něm výskyt rizikového chování relativně k počtu žáků téměř trojnásobný. Zajímavé je rozdělení celé republiky na sever a jih.

Obrázek 7: Výskyt případů či žáků s projevy rizikového chování v krajích ČR

1.5 Diskuze

Analyzovaná data ze SEPA mají popisný charakter a jejich interpretace je podmíněna kvalitou a rozsahem vykazování; meziroční a mezikrajské srovnání je proto třeba činit opatrně, s vědomím rozdílů v zapojení škol i v praxi vykazování samotném. Zprávy tuto metodickou opatrnost explicitně zdůrazňují, což je nutné mít na paměti zejména u trendových závěrů a odhadů „skutečného“ vývoje výskytu jevů ve školní populaci.

Současná zpráva za školní rok 2024/2025 potvrzuje stabilní, ale nerovnoměrně pokrytý systém evidence: uzavřený výkaz má přibližně dvě pětiny škol, přičemž krajské rozdíly jsou výrazné – dlouhodobě podprůměrná Vysočina kontrastuje s tradičně silnými regiony typu Moravskoslezského či Zlínského kraje. Do analýzy vstupují data z více než 2,5 tisíce škol, kolem čtyřiceti tisíc tříd a přes sedm set tisíc žáků, což dává slušnou operační základnu, ale nepokrývá celý sektor a vyžaduje opatrnost při generalizaci. Školy při plánování prevence systematicky využívají kombinaci sledování výskytu jevů v uplynulém roce, diskuze ve sboru, analýzy situace a evaluace realizovaných aktivit; podíl programů s plně formulovanými SMART cíli se posouvá k necelé polovině. Personální zajištění je stabilizované: metodici prevence setrvávají ve funkci v průměru zhruba devět let a zhruba devět z deseti z nich má na škole ještě další roli; dále roste podíl metodiků s akreditovaným specializačním studiem a postupně přibývají i školní psychologové, byť jejich dostupnost zůstává pod hranicí poloviny škol. Třídnické hodiny zůstávají pevnou součástí školní praxe, ale jejich využití pro specifickou prevenci je skromnější než jejich role pro průběžnou práci s klimatem třídy. V portfoliu preventivních programů naprosto dominuje všeobecná prevence (řádově přes devět desetin všech akcí), přičemž nejčastějšími formami práce jsou přednášky/prezentace a interaktivní skupinové diskuze; zážitkové a dovednostní formy jsou rozšířené, ale nikoli převládající, a on-line formát je po pandemii spíše marginální. Tematicky si udržuje prvenství prevence šikany a projevů agrese, zatímco oblast duševního zdraví v posledních letech výrazně posílila a drží se na předních příčkách; vysoko zůstává také kyberšikana. Struktura poskytovatelů je ovlivněna úpravami formuláře: vedle školy samotné a nestátních organizací tvoří velký díl kategorie „jiný typ subjektu“, významný podíl si drží i Policie ČR a obecní policie. Vykázaný výskyt rizikového chování přesahuje sto tisíc záznamů, s tradiční dominancí vztahových potíží u žáků základních škol a užívání tabáku u středoškoláků; tyto objemy je však třeba číst primárně jako obraz evidenční aktivity a dostupnosti programů, nikoli jako přímý odhad prevalence v celé populaci žáků.

Ve zpětném pohledu od školního roku 2017/18 se ukazuje několik trvalých linií vývoje. Zprv, míra zapojení škol do výkaznictví je strukturálně nerovnoměrná: již v roce 2017/18 kolísala krajská účast od jednotek po desítky procent a tento „geografický otisk“ přetrvává – celostátní podíl uzavřených výkazů se v posledních letech stabilizoval okolo dvou pětín, ale rozdíly mezi kraji zůstaly a podstatně ovlivňují interpretaci časových řad. Zadruhé, systém dlouhodobě stojí na všeobecné prevenci a na skupinových formách práce; to platilo už na začátku sledovaného období a potvrzuje se i dnes. Přednášky a interaktivní diskuse byly a jsou „základní jednotkou“ portfolia, zatímco dovednostní a dlouhodobější intervence rostou jen pozvolna; on-line formy po pandemickém období opět ustoupily do pozadí. Zatřetí, tematické priority se proměňují v akcentu, ne však v jádru: prevence šikany a projevů agrese je nejčastější od počátku sledování, ale výrazný novější trend představuje vzestup duševního zdraví, které se posunulo z doprovodného tématu mezi hlavní prioritní oblasti (paralelně s vysokým postavením kyberšikany). Začtvrté, na straně poskytovatelů přinesly novější roky změny spíše v kategorizaci než v podstatě – přeskupení do položky „jiný typ subjektu“ komplikuje hladké meziroční srovnání, nicméně dlouhodobě platí, že těžiště tvorby nabídky drží školy, NNO a bezpečnostní složky. Zapáté, personální základ systému – školní metodici prevence – je stabilní a profesionálně rostoucí: průměrná délka výkonu funkce se pohybuje kolem devíti let napříč lety, vysoký podíl metodiků nese více rolí současně a postupně přibývá jak absolventů specializačního studia, tak školních psychologů (stále ale nejde o univerzální standard). Zašesté, objem vykazovaných jevů rizikového chování se po

pandemii zvýšil a v posledním roce přesahuje sto tisíc záznamů; v čase přitom přetrvává stejný „vztahový profil“ u ZŠ a „tabákový profil“ u SŠ. Vzhledem k povaze nástroje jde ale o trend v evidenci, který spojuje skutečnou poptávku po podpoře, kapacity škol i dostupnost poskytovatelů, a nelze jej bez doplňkových studií překlápět do závěrů o prevalenci v celém školském systému.

V celkovém zhodnocení se tedy ukazuje systém s pevnými základy a zřetelnými dlouhodobými rysy (dominance všeobecné prevence, skupinové formy práce, stabilní ŠMP, silná role třídnických hodin), v němž se novější trend zájmu o duševního zdraví přirozeně řadí vedle tradičních témat, ale který současně naráží na perzistentní výzvy: nerovnoměrné krajské pokrytí výkazů, nízký relativní podíl cílenějších (selektivních/indikovaných) modalit a metodické limity srovnatelnosti poskytovatelů po změnách formulářů. Tyto závěry jsou konzistentní se staršími i nejnovějšími výkazy a tvoří solidní výchozí bod jak pro strategické plánování (např. posílení cílených intervencí a jejich evaluace dopadů), tak pro operativní metodickou podporu škol (např. rozvoj dovednostních formátů, lepší využití třídnických hodin pro „lehčí“ preventivní obsah, budování návazností u rizikovějších skupin).

Závěr

Uvedený přehled představuje klíčové, nikoli veškeré údaje evidované v systému SEPA (modul Výkaz). Systém disponuje značnou datovou bohatostí a jeho potenciál přesahuje rámec jednorázového ročního výstupu. Při respektování limitů SE a kontextu školské prevence lze tato data využít v řadě oblastí, které mohou ve střednědobém horizontu přispět k žádoucímu kvalitativnímu posunu celého systému. V návaznosti na Gabrhelíka (2015) lze potenciál SEPA nahlížet v několika vzájemně provázaných rovinách:

Teoretická rovina: Systém umožňuje jednotnou evidenci preventivních aktivit v terminologii odpovídající současným standardům. Jednotnost pojmů a definic je klíčová pro kvalitní komunikaci mezi všemi aktéry i pro dlouhodobou srovnatelnost dat.

Profesní rovina: SEPA může nadále přispívat k profesionalizaci preventivních pracovníků ve školství. Díky dostupným údajům o činnosti ŠMP, jejich kvalifikaci a rozsahu poskytovaných intervencí je možné lépe identifikovat potřeby terénu a naplňovat je systematickou metodickou podporou. Systém zároveň zachycuje rostoucí zapojení dalších profesí (např. pracovníků NNO, policie či školních psychologů), což umožňuje sledovat vývoj multioborové spolupráce.

Kurikulární rovina: Data ze SEPA poskytují zpětnou vazbu o realizaci Preventivního programu školy (PPŠ) jak školám samotným, tak aktérům na horizontálních a vertikálních úrovních řízení prevence. Transparentní přehled o tom, jaké aktivity skutečně školy realizují, může urychlit inovaci PPŠ, včetně lepší provázanosti mezi plánováním, evaluací a cíli formovanými v duchu SMART. PPŠ
Intervenční rovina: SEPA umožňuje sledovat typy, objem a strukturu intervencí, a tím podporuje jejich zpětné hodnocení. Je možné přesněji identifikovat oblasti prevence, pro které existuje nedostatek kvalitních nebo adekvátně zacílených intervencí (např. u selektivních či indikovaných forem). Stejně tak lze sledovat i převahu tradičních krátkodobých formátů a hledat cesty k posílení metod zaměřených na rozvoj dovedností a dlouhodobou podporu žáků.

- **Sledování kvality:** Údaje o rozsahu a kvalitě realizovaných aktivit jsou nezbytné pro strategické plánování prevence na národní úrovni. Systém může sloužit jako jedna z opor pro monitorování standardů, posilování profesní kvality a podporu efektivních, datově podložených opatření.
- **Sledování efektivity:** Opakovaný sběr dat umožňuje vytvářet časové řady a sledovat dlouhodobé trendy v realizovaných aktivitách i evidovaných jevech rizikového chování. Tyto údaje však nelze vykládat izolovaně – je nutné je vždy číst v kontextu dostupnosti služeb, zapojení škol do výkaznictví a metodiky sběru dat.
- **Financování:** Zpětná vazba o rozsahu, typu a kvalitě realizovaných intervencí vytváří podmínky pro informované rozhodování o finančních alokacích. Transparentní data mohou přispět k efektivnější a spravedlivější distribuci prostředků do míst, kde je podpora nejvíce potřebná.
- **Legislativní rovina:** SEPA poskytuje celkový přehled o objemu preventivních intervencí a může tak sloužit jako důležitý zdroj pro úvahy o úpravách legislativy či standardů v oblasti školské prevence. Podložené informace umožňují přesněji identifikovat oblasti, ve kterých mohou být potřebné systémové změny.

Práci s údaji SEPA je možné realizovat na všech úrovních vertikálního systému koordinace prevence – od škol, přes oblastní metodiky prevence a krajské školské koordinátory až po Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Zpráva však zůstává popisným výstupem, nikoli interpretační studií. Údaje proto nesmí být vykládány mechanicky; vždy je třeba přihlížet ke kontextu školské prevence, k metodickým omezením SE a ke skutečnosti, že míra zapojení škol není plošná. Správná interpretace dat je klíčová pro to, aby SE sloužil jako nástroj podporující kvalitu prevence, nikoli jako zdroj nepřesných či zavádějících závěrů.

Použitá literatura

Gabrhelík, R. (2015). School-based Prevention Reporting System [Systém výkaznictví aktivit školské prevence]. *Adiktologie*, 15(1), 48–60.

Vacek, J., Gabrhelík, R., Rokosová, K., Petrenko, R., & Myšková, L. (2019). Prevence rizikového chování ve školách v České republice za školní rok 2017/18: Údaje evidované Systémem evidence preventivních aktivit. *Adiktol. prevent. léčeb. praxi*, 2(1), 32–46.

Vacek, J., Gabrhelík, R., Petrenko, R., & Myšková, L. (2020). Zpráva o stavu prevence rizikového chování ve školách v České republice za školní rok 2018/19: Údaje evidované Systémem evidence preventivních aktivit na národní úrovni. Praha: Klinika adiktologie 1.LF UK & NÚV.

Vacek, J., Gabrhelík, R., Petrenko, R., & Myšková, L. (2021). Zpráva o stavu prevence rizikového chování ve školách v České republice za školní rok 2019/20: Údaje evidované Systémem evidence preventivních aktivit na národní úrovni. Praha: Klinika adiktologie 1.LF UK & NÚV.

Vacek, J., Gabrhelík, R., Petrenko, R., & Myšková, L. (2022). Zpráva o stavu prevence rizikového chování ve školách v České republice za školní rok 2020/21: Údaje evidované Systémem evidence preventivních aktivit na národní úrovni. Praha: Klinika adiktologie 1.LF UK & NÚV.

Vacek, J., Gabrhelík, R., Petrenko, R., & Myšková, L. (2024a). Zpráva o stavu prevence rizikového chování ve školách v České republice za školní rok 2021/22: Údaje evidované Systémem evidence preventivních aktivit na národní úrovni. Praha: Klinika adiktologie 1.LF UK & NÚV.

Vacek, J., Gabrhelík, R., Petrenko, R., & Myšková, L. (2024b). Zpráva o stavu prevence rizikového chování ve školách v České republice za školní rok 2022/23: Údaje evidované Systémem evidence preventivních aktivit na národní úrovni. Praha: Klinika adiktologie 1.LF UK & NÚV.

Vacek, J., Gabrhelík, R., Petrenko, R., & Myšková, L. (2025). Zpráva o stavu prevence rizikového chování ve školách v České republice za školní rok 2023/24: Údaje evidované Systémem evidence preventivních aktivit na národní úrovni. Praha: Klinika adiktologie 1.LF UK & NÚV.